

Skildring av Helgeandsholmen

Återutgivning av text från 1875

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Förslag till
ett nytt Helgeandsholmen
– Återutgivning av text från 1875

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-311-1

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du läsa ett förslag till nya byggnader och en park på Helgeandsholmen i centrala Stockholm.

Förslaget skapades inte av en arkitekt eller politiker utan av en okänd redaktör på en tidskrift.

Den här texten publicerades ursprungligen den 24 april år 1875 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "En stockholmsk bygnadsfråga". Texten publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Skildring av Helgeandsholmen år 1875

Den här texten publicerades ursprungligen den 24 april år 1875 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "En stockholmsk bygnadsfråga". Texten publicerades anonymt.

För 555 år sedan ådrog sig Helgeandsholmen en förbannelse, som ännu räcker: då göts på holmen en oskyldig furstes blod, och till sonoffer åt hans skugga har denna plats, som kunde så verksamt bidra till Stockholms skönhet, nu i två hundra år varit en bakgård, för stall, uthus och ruckel. Vi meddelade en gång (1868 n:o 21) en utsigt deraf, en »bild från det Stockholm som *borde gå*», och hoppades då, att blommor och träd måtte få växa upp i stallets och rucklens ställe, och den karta öfver Norrströms-broarne, vi 1873 n:o 11 införde, visade Helgeandsholmen till sin form reglerad och till sin yta anordnad som park. Men byggnader ha stått på holmen allt ifrån Stockholms begynnelse och det kan sålunda ej nekas, att hus på Helgeandsholmen ha häfd för sig. Stäkholmen (= holmen i det trånga sundet), som sedermera fick sitt namn förvridet till Stockholmen och derpå fick afstå detta till den gryende hufvudstaden, erhöll ett lasarett eller »Helgeandshus» att i stället taga namn efter, och ett Myntus, i

hvilket höga herrar stundom residerade. Senare kommo »Riksamiralens hus» och grefve Pers hus. Nu är det bazarbyggnaden, stallet, samt två kronans och fem konungens hus, hvilka — oberäknadt alla de stridiga framtidsförslagen — stå i vägen för reglering af holmen.

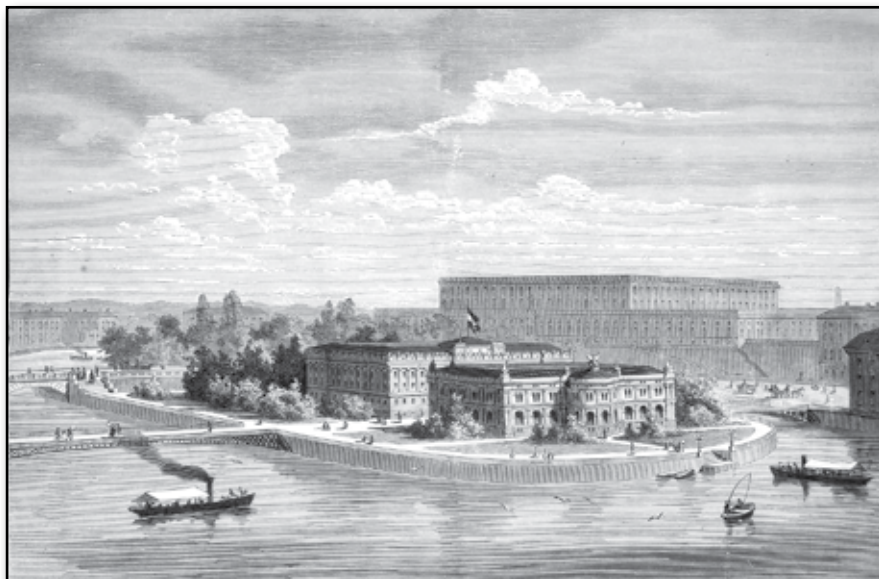
Men hvad skall det då blifva af denna holme?

Desprez, som vid århundradets början på uppdrag af konungen, förmoda vi, utförde planer till reglering af Gustaf Adolfs torg, Helgeandsholmen och Slottsbacken, lade ett stort hus (afsedt för konserter etc.) midt på holmen, som föröfrigt upptogs af park. Något så när i samma riktning går det förslag, som vi i dag meddela, för att tillmötesgå dem, som intressera sig för frågans lösning i samband med nu pågående riksdagsförhandlingar om nytt bankhus och ny embetsverkslokal. Så ha vi förut meddelat »önskningsmål» i Stockholmska bygnadsfrågor: t. ex. anordning af norra ändan af Karl XIII:s torg med portiker (1866), af Blasiiholmen med »fest- och musiklokal» (1869), af Alkärret med teaterhus (1866), af Norrström med gata nedom kanslihuset och bro midt emot konstakademien (1873) o. s. v. Efter ingen af dessa i allmänt intresse för hufvudstaden står den »stockholmska bygnadsfråga», åt hvilken vi i dag inrymt plats.

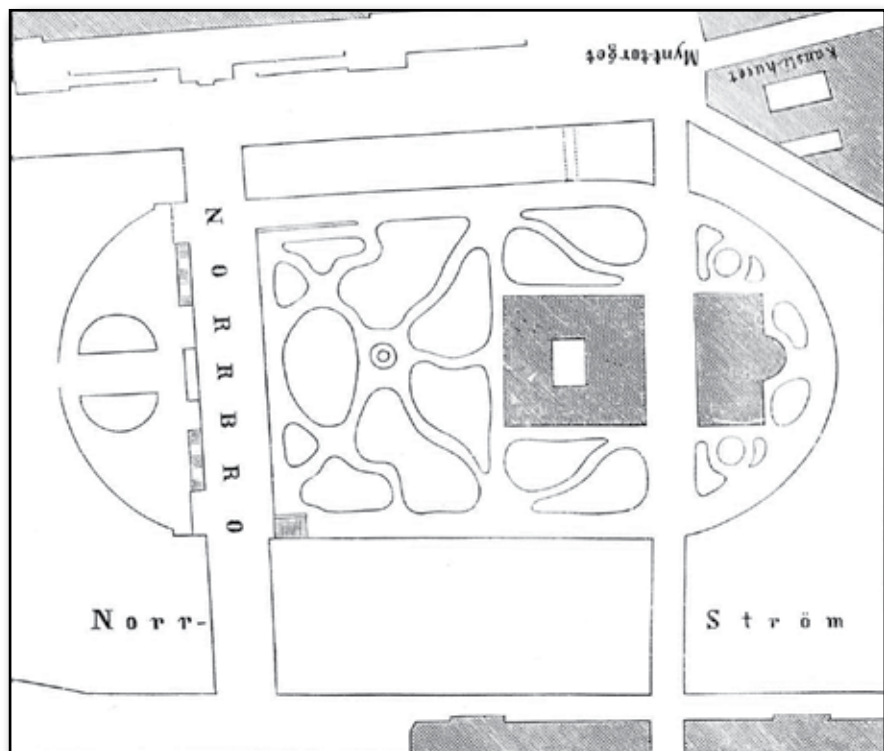
De förut här föreslagna byggnaderna för riksdagshus och riksbank ha af en föregående riksdag blifvit förkastade. Det i dagens nummer införda förslaget nöjer sig därför med lägre byggnader, den ena, vestra, afsedd för riksarkivet, den andra för riksbanken. Sistnämnda institution behöfver just nu ett nytt hus, den förstnämnda kanske snart nog, ifall staten skulle för sina trångbodda och inhyrda embetsverk vilja använda de till stor del obebygda tomter, å hvilka riksgäldskontoret och riksarkivets nuvarande byggnader äro belägna. Man har här tänkt sig den norra stranden af holmen aftagen och ordnad enligt nyligen

hos stadsfullmäktige väckt förslag och den vestra delen något utfylld och jämnad. På denna del skulle riksarkivet ligga, upptagande en längd af 150 fot, i bredd 80 fot, oberäknadt det i vester framspringande midtpartiet. Riksbanken skulle upptaga en qvadrat af 150 fots sida. Båda byggnaderna skulle innehålla jordvåning, bottenvåning och åtminstone en stor våning, samt sålunda erbjuda ett högst betydligt utrymme, utan att dock skjuta upp till någon betydande höjd. Icke heller skulle holmens anordnande till park och promenadplats genom dessa byggnader väsentligen försvåras, enär utrymme nog för detta ändamål ändå skulle förefinnas. Bankens och riksarkivets behof af mera afskildt läge, till betryggande mot eldfara, skulle genom husens uppförande på denna holme vida bättre tillgodoses, än genom deras inrymmande i bebygda kvarter. Bron mellan staden och holmens vestra del skulle afse körväg, från Norrbro skulle trappor leda ner till holmen, hvars strandskoning skulle stå så lågt som möjligt, och den lätta bron från holmen till Rosenbad, midt för Drottninggatan, endast beräknas för gående. Från den nya parken kunde genomgång tagas till Strömparterren genom ett af brohvalfven. Planteckningen härnedan förtydligar den föreslagna anordningen.

Så lyder texten till bilden. Vi öfverlemna dem båda till läsarens begrundande, i förhoppning att äfven det nu framställda förslaget måtte i sin mon bidra att föra oss närmare lösningen af en bland hufvudstadens allra intressantaste bygnadsfrågor.

En Stockholms bygnadsfråga. Helgeandsholmen, anordnad till park, med bygnader för Riksbanken och Riksarkivet. Skizzeradt förslag.

Plan.

Viktiga ord och personer

Desprez, Louis Jean.

[1743–1804] Fransk konstnär och arkitekt. Var ansvarig för bygget av botaniska institutionen i Uppsala. Som konstnär arbetade han mestadels åt kung Gustav III, bland annat skapade han ett stort antal teaterscenerier.

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Greve Per.

[1602–1680] Svenske greven och riksdrotsen per Brahe den yngre. Ägnade en stor del av sin karriär i Finland och är mest berömd för grundandet av den finska Kungliga Akademien.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)